

Láglonarsamfelag veruleiki?

Oddagrein

Nú er slitnað millum partarnar á almenna arbeiðsmarknaðinum. Semingsuppskotið varð vrak- að av báðum portum týskvöldið. At Starvsmannafelagið vrakði uppskotið er væl skiligt. Verri er at skilja, hvi Figgjarmálastýrið gjordi hettar. Í øllum forum er tað ikki hissini næsadjarvt at rokna við, at Starvsmannafelagið fer at góðtaka eitt real-lonartall. Ein og hvør búskaparfrøðingur kann fortelja fólk, at um lonarvokstur er minni enn prisvokstur, so er talan um eitt reallonarfall. Eitt fakfelag, ið undir vanligum umstøðum góðtekur hettar, tæni ikki limum sínum á rættan hátt. Løgið er tað í hesum sambandi, at júst búskapar- og løgfrøðingafelagið er eitt av feløgnum, ið hava góðtikið eitt reallonarfall.

Spurningurin er, um eitt nú Búskapar- og løgfrøðingafelagið ikki leyp framav, tá teir samráðdu seg fram til eitt reallonarfall til sínar limir. Í hvussu so er batnar umdómið hjá hesum felag ikki, um eitt nú Starvsmannafelagið fær ein sáttmála, ið um ikki annað forðar fyri eini reallonarviðurgongd hjá limunum. At eitt ella fleiri felag kanska lupu framav og gingu við til prosentatsar, ið mest sum eru til látsur, eigur ikki at ávirka samráðingarnar við Starvsmannafelagið og hini felögin á almenna arbeiðsmarknaðinum.

Tað er ikki sørt undrunarvert, at umboð fyri mið-fyrirsitingina, ið kanska hava havt onnur ábyrgd- aróki á eitt nú landsstovnum fyrr, har viðbotur vóru útgeldnar uttan heimild í sáttmála, nú standa og forða eini sáttmáloygn, har fólk um ikki annað eru ajour við prishækkingar. Lónardeildin er ikki fyri sárt fólk varð sagt í starvslysing herfyri, men spurningurin er, um ikki júst tey sartu eiga at sleppa framat samráðingarborðinum aftaná tað er slitnað millum partarnar.

Tað er sjálvsagt ikki bert embætisverkið, ið stingur út í kortið, men kanska serliga politikarnir omanfyri. Vit vita, at Fólkaflokkurin vil hava eitt láglonar-samfelag, har hvør er sær sjálvum næstur. Tjóð-veldisflokkurin harafturimóti ákærir eitt nú Javn- aðarflokkurin fyri at mála ræðumyndir og taka patent uppá vælferðarsamfelagið, hvørja ferð hesin roynir at visa á vandan í núverandi gongd. Nú er í hvussu so er møguleikin til staðar hjá Tjóðveldisflokkinum at visa, at tað bert eru ræðumyndir, talan er um. Heldur reallonarfallið fram, og eitt nú fólkapensi- ónin verður burtur til frama fyri einari fólkatrygging eftir fólkafloksleisti, so er talan ikki longur um eina ræðumynd, men heldur eina konstatering. Trup- uleikin er bert, at tá er ov seint at byrgja upp fyri gongdini.

Er reallonarfall og harvið láglonarsamfelagið ein fyrirtreyt fyri fullveldinum, so eigur Tjóðveldisflokk- urin at fortelja hettar fyri fólk, istaðin fyri at finnast at teimum, ið ávara imóti tí sum hendir í lötuni. Í hesum dogum er í hvussu so er ringt at fáa eyga á nakran í samgonguni, ið stendur sum garantur fyri vælferðarsamfelagnum. Vónandi fara komandi dagarnir at visa, at vit taka feil hesum viðvíkjandi.

Hvussu leingi skal næststorti flokkur einsamallur sleppa at siga, hvar skápið skal standa? Størsti flokkur hevur ikki Løgmann, men kanska hann nú sigur stopp og tryggjar sømulig kor á almenna arbeiðsmarknaðinum. Figgjarmálaráðharrapostur- in er hóast alt einasti tungi landstýrisposturin Tjóðveldisflokkurin fækk, og nú er tíð at gera brúk av hesum!

Sosialurin

Viðmerking:

Karsten Hansen ongín roknimeistari

Tá landsstýrismaðurin við figgjarmálum sigur, at semingsuppskotið hjá Alfred Petersen og Jógvan Amónson gav Starvsmannafelagnum 3,5% í lonarvokstri, ber hann annaðhvørt fram skeivleikar við vilja, ella er roknikynstrið vánaligt.

Tað er beinleiðis skeivt, tá Karsten Hansen, lands- stýrismaður, sigur, at semingsuppskotið gav limunum í Starvsmannafelagnum ein lonarvokstur upp á 3,5%. Og tað er eisini beinleiðis skeivt, tá hesin sami lands- stýrismaður roynir at sann- føra Føroya fólk um, at real- lonarfallið seinastu árin hevur verið nógv minni, enn tað, Starvsmannafelagið hevur vist á.

At roknikynstrið hjá landsstýrismanninum er so sum so, bera eisini seinastu úttalisi hansara um lonar- krovini hjá Starvsmannafel- agnum boð um. Í Dimma- lætting hósðagin sigur Karsten Hansen millum annað:

»Ein 10% lonarhækking til limirnar í Starvsmannafelagnum t.d. hevði kostað 130 milliónir krónur.»

Hvussu kemur landsstýr- ismaðurin við figgjarmálum fram til hetta úrslitið? Vit ganga út frá, at tá hann tosar um at lonarhækkingin kostar, kostar hon fyri landsstýr- ið, t.e. figgjarmálastýrið.

Lát okkum gera eina litla roynd at seta hosi 10 prosentini hjá landsstýrismann- inum í perspektiv:

Mánaðarlígu lónarút- reišlurnar hjá teimum lim- um í Starvsmannafelagnum, sum ávirka figgjarmálastýr- ið: kr. 11.657.022,93. Árlígar útreiðslur: kr. 139.884.275,16

Also, samlaðu útreiðslur- nar um árið eru slakar 140 milliónir krónur. Hvussu kann Karsten Hansen so fáa 10 prosent lonarvokstur til 130 milliónir krónur? Spennandi hevði verið at sæð nýggja útkravingarhætt- in hjá hesum fremsta á- byrgdarpersóninum í al- menna føroyska figgjar- heiminum.

Semingsuppskotið

Fyrst ljóðaði, at semings-

uppskotið hjá Alfredi Pet- ersen og Jógvan Amónson gav limunum í Starvsmannafelagnum ein miðal lonar- vokstur upp á 2,5%. Seinni er komið fram, at talan er um 2,1%. Men aftur her ber landsstýrismaðurin við figgjarmálum prísir:

»Semingsuppskotið legði í veruleikanum upp til ein 3,5% lonarvokstur«, sigur Karsten Hansen.

Men landsstýrismaður fer skeivur - einaferð enn.

Karsten Hansen vil vera við, at hann kemur til ein 3,5% lonarvokstur, ...»tí annað er uppi!«. Hvat er so hetta annað? Vit kunnu kaga í semingsuppskotið.

I grein 4 í semingsupps- skotinum stendur: »Frá 1. mars 1999 hækka lónirnar 1,0%, frá 1. juli 1999 hækka lónirnar við 0,5%, og frá 1. oktober 1999 hækka lónir- nar við 1,0%. Hækkingar- nar eru í mun til lónirnar, ið vóru galdandi 1. januar 1999.»

Av tí, at lonarhækkingar- nar ikki skulu koma í gildi fyrr enn ávikavist 1. mars-, 1. juli- og 1. oktober, men hvørja ferð taka útgangs- stóði í lónarútgjaldingunum 1. januar, koma vit í veru- leikanum beinanvegin niður á umleið 1,8%.

Men so er tað, at Karsten Hansen sigur, at »annað« er uppi. Jú, har eru nakrar um- flokkingar, og so fáa Útvarp Føroya og Sjóntvarp Føroya

2% til innanhýsis húsaav- talur, t.e. umskippingar og útjavnar o.l.

Taka vit fyrst umflok- kingarnar, er talan um trigg- jar leiðsluskriverar, nakrar fáar deildarleidarar, og 41 teknikarar. Samanbúið við samlaða limatalið í Starvs- mannafelagnum, gera hesar umflokkingarnar so litlan mun, at tú kemur ikki upp á ein lonarvokstur upp á 1,9%.

Taka vit so tey 2 prosent- ini, sum ÚF og SvF fáa til innanhýsis húsaavtalur, síggja vit, at hetta eisini munar lítið samanlagt hjá limunum í Starvsmannafelagnum.

Mánaðarlígar lónarútreiðsl- ur hjá ÚF er kr. 600.000,00. Mánaðarlígar lónarútreiðsl- ur hjá SvF eru kr. 800.000,00. 2% av 600.000,00 hjá ÚF eru kr. 12.000,00. 2% av 800.000,00 hjá SvF eru kr. 16.000,00.

Sambært semingsuppskoti- num verða edv-fólk eisini umflokkað - eftir uppskoti frá Figgjarmálastýrinum. Men av tí, at uppskotið dregur edv-fólk báðar vegir, nokur koma í lægri lonar- bólk, meðan onnur verða hækkað nakad, og lítli ivi um, at lonarbroytingarnar javnviga, t.e. at ongin lonarvokstur visir seg á edv- ókinum samanlagt.

Reallonarfall

Til tjúgund og síðst visir landsstýrismaðurin við figgjarmálum sín sanna ser- iøstet, tá hann roynir at billa fólk inn, at reallonar- fallið seinastu árin í veru- leikanum ikki hevur verið so ógvusligt. Og slættis ikki so ógvusligt, sum útrok- ningar hjá Starvsmannafel- agnum vilja vera við.

Vit kunnu bara geva Lón- ardeildini hjá Figgjarmála- stýrinum orðið. Lónardeild- in hevur nevniliga sjálv gjørt nakrar útrokningar, har vist verður á tóku lónina hjá lónmóttakarum frá 1988 til 1999.

Lón Tók lón

1988	100	100
1992	112	109
1998	108	102

Her eiga vit at hava í huga, at Lónardeildin als ikki hevur tíkið hædd fyri prístals- reguleringum. Taka vit hædd fyri prishækkingu- num seinastu árin, liggur tóka lónin í 1998 heilt niðri á umleið 78, og ikki uppi á 102.

So alt í alt má ásanast, at roknikynstrið hjá lands- stýrismanninum við figgi- armálum í sjálvum sær er eina gransking vert.

Nevndin í Starvsmannafelagnum

Sparikassin lækkar rentuna

Frá 22. mars komandi lækk- ar Føroya Sparikassi hæv- uðsrentustigini við millum 0,25% og 0,5%. Orsøkin til rentulækkingina er, at rent- an á danska peningamark- naðinum er fallin, síðani rent- an seinast varð broytt.

Rentan á 1. veðrættarlán- um í sèthúsum lækkar við 0,25%, meðan rentan á 2. veðrættarlánunum í sèthúsum lækkar við 0,25%.

Eftir rentulækkingina eru hævduðsinnlánsrentustigini hesi:

Lónarkonto 0,10% p. a.
3. mörkonto 2,00 - 3,25% p.a.
12 mörkonto 2,5 - 3,5% p.a.
Ábyrgdarkonto 2,75 - 3,50% p.a.
Innlánsrentan á bókum

við uppsøgn er lækkað 0,5%, meðan innlánsrentan á teimum stóru kontoinum - tar, ið hýsa meira enn eini millión krónur, lækkar 0,75%.